

КИЇВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС: ВИТОКИ,
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

18–19 грудня 2020 р.

Частина II

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова організаційного комітету:

Кузнєцова Наталія Семенівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, віце-президент НАПрН України, керівник Київського регіонального центру НАПрН України.

Члени організаційного комітету:

Гриняк Андрій Богданович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, керівник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Кот Олексій Олександрович – доктор юридичних наук, старший дослідник, член-кореспондент НАПрН України, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Кохановська Олена Валеонівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік-секретар відділення цивільно-правових наук НАПрН України, професор кафедри цивільного права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Носік Володимир Васильович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, вчений секретар відділення екологічного господарського та аграрного права НАПрН України, завідувач кафедри земельного та аграрного права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Притика Юрій Дмитрович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри правосуддя Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Хоменко Михайло Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Цивільне право і процес: витоки, здобутки та перспективи розвитку:

Ц58 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 грудня 2020 р. – Київ : Київський регіональний центр, 2020. – Ч. 2. – 160 с.

ISBN 978-966-992-339-4

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Цивільне право і процес: витоки, здобутки та перспективи розвитку», яка відбулась на базі Київського регіонального центру Національної академії правових наук України 18–19 грудня 2020 р.

УДК 347(063)

Окремі питання предмета доказування у справах, які виникають у зв'язку із розірванням трудового договору з ініціативи роботодавця Коваленко О. О.	99
Проблеми правового регулювання цивільних правовідносин в умовах COVID-19 Ковальова Я. Д.	102
Щодо питання формалізації оціночних понять в процесуальному праві. Синергетичні особливості Корунчак Л. А.	104
Окремі теоретико-правові аспекти підходів до характеристики методів цивільно-процесуального регулювання Котюк О. І.	107
Дотримання норм Європейської конвенції захисту прав людини і основоположних свобод під час арбітражного розгляду зовнішньоекономічних спорів Кравцов С. О.	110
Значення принципів цивільного судочинства та основні підходи до їх системного застосування в нормотворчій діяльності Кройтор В. А.	115
Права на землю і володіння землею у земельному праві України: стан та перспективи Кулинич П. Ф.	119
Види права власності: загальна характеристика Липка Я. В.	123
A brief comparative analysis of the differences between civil and administrative proceedings Mikheiev M. V.	125
Спеціальні принципи виконавчого провадження Остафійчук Л. А.	129
Питання захисту конфіденційної інформації у цивільному судочинстві Поліщук М. Г.	133
Окремі питання розмежування категорій «суб'єкт цивільного процесуального права» та «учасник цивільного процесуального правовідношення» Рябченко Ю. Ю.	136

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 12.12.2020р.).
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1218-р від 30 вересня 2020 р. «Про схвалення Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2022 року» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2020-%D1%80#Text> (дата звернення 12.12.2020 р.).
3. Новини та заходи. Експертне обговорення на тему: «Щодо впровадження ефективного судового контролю за виконанням рішень національних судів (в контексті виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України»)» URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/expert-discussion-on-the-implementation-of-effective-judicial-control-over-the-execution-of-national-judgments-in-the-context-of-the-execution-of-the> (дата звернення 12.12.2020 р.).

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗІРВАННЯМ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ

Коваленко О. О.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О. І. Процевського
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

У світлі сучасних демократичних процесів в Україні, направлених на практичну реалізацію положень Конституції щодо побудови незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, визнання людини найвищою соціальною цінністю, реформування трудового законодавства особливої актуальності набувають питання, що стосуються предмета доказування у справах, які виникають у зв'язку із розірванням трудового договору з ініціативи роботодавця. Адже, не зважаючи на процесуальну спрямованість цього питання, не менш важливу роль у окресленні предмету доказування будуть грати норми трудового

законодавства, які визначають ключові моменти як порядку розірвання трудового договору, так і забезпечують захист від незаконного звільнення працівника.

«Доказування є центральним інститутом цивільного процесуального права, що відбиває фундаментальні особливості національної моделі цивільного судочинства. Не дивно, що цей інститут зазнав значних змін у процесі реформування цивільного процесуального законодавства внаслідок конституційної реформи у сфері правосуддя, яка заклала підвалини для нової філософії відправлення правосуддя у цивільних справах» [1].

Щодо розгляду справ про незаконне звільнення з роботи працівника за ініціативою роботодавця діє правило, встановлене ч. 1 ст. 235 КЗпП України, відповідно до якого у разі звільнення без законної підстави, працівник має бути поновлений на попередній роботі органом, який розглядає трудовий спір [2, ч. 1, ст. 235]. Тому, справедливою є думка Ю. С. Шершень, що у розірванні трудового договору за ініціативою роботодавця, звільнення лише за наявності підстав, чітко та остаточно передбачених у чинному законодавстві, є основоположним принципом [3, с. 880]. Відповідно, зазначене дозволяє зробити висновок, що спільним предметом доказування для всіх випадків розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця є встановлення наявності або відсутності законної підстави – тобто власне підстави, визначеної в законодавстві.

Що стосується особливостей предмета доказування у справах, які виникають у зв'язку із розірванням трудового договору з ініціативи роботодавця за конкретними підставами розірвання трудового договору, то вони визначаються й окреслюються змістом цієї підстави, сформульованою законодавцем. О.А. Шурина справедливо наголошує, що «найважливішою передумовою винесення судом законного і обґрунтованого рішення у справі про поновлення на роботі у зв'язку із звільненням за ініціативи роботодавця є встановлення судом дійсних обставин справи, оскільки неповнота з'ясування обставин призводить до тяганини і перегляду судових рішень. Спори про поновлення на роботі мають свої процесуальні особливості розгляду у зв'язку із наявністю різних підстав для звільнення. Саме тому для кожного виду важливим є встановлення саме тих обставин, які мають значення для вирішення конкретної справи [4, с. 172].

Відмічаючи загалом достатньо ефективний механізм захисту працівника від незаконного звільнення, що міститься у процесуальному законодавстві, зміст норм трудового законодавства, видається, має бути відкоригованим для досягнення цієї мети.

На нашу думку, законодавство більш захищало б працівника від незаконного звільнення, якщо б у п.2 ст.40 КЗпП України щодо виявленої невідповідності працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації, яка перешкоджає продовженню даної роботи було встановлено норму наступного змісту: «роботодавцю забороняється звільнити працівника з роботи за підставами п. 2 ст. 40 КЗпП України, у випадку звернення працівника до суду з оскарженням дій атестаційної комісії», оскільки у судовій практиці вже давно склалось правило, що «висновки атестаційної комісії щодо кваліфікації працівника підлягають оцінці у сукупності з іншими доказами по справі» [5, п. 21].

Також, враховуючи розвиток в Україні соціального діалогу як інструменту до встановлення стабільних соціально-трудових відносин, видається редакцію п. 5 ст. 40 КЗпП України має бути уточнено. Пропонується п. 5 ст. 40 КЗпП України доповнити ч. 2 наступного змісту: «Розірвання трудового договору за цієї підставою допускається у випадку, коли відсутність працівника порушує нормальну діяльність підприємства, а передоручити його роботу іншим працівникам не має можливості».

Такий зміст п. 5 ст. 40 КЗпП України урівноважить інтереси сторін трудового договору і буде одним із заходів, що втілить баланс інтересів сторін трудового договору, такий необхідний зараз у сучасному трудовому законодавстві.

Що стосується справ щодо розірвання трудового договору за додатковими підставами розірвання трудового договору, то в цих випадках до предмета доказування входить встановлення посади чи роботи працівника, бо дані підстави розповсюджують свою сферу дію виключно на тих осіб, що перелічені у пунктах ст. 41 КЗпП України.

Література:

1. Луспенік Д. Доказування у цивільному процесі: що нового у ЦПК та чому суд наділений правом витребування доказів. *Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури*. 11.01.2019. URL: <http://kdkako.com.ua/dokazuvannya-u-civilnomu-procesi-shcho-novogo-u-cpk-ta-chomu-sud-nadileniy-pravom-vitrebuвання/> (дата звернення: 22.11.2020).
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page5> (дата звернення: 22.11.2020).
3. Шершень Ю.С. Значення правового регулювання підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. *Форум права*. 2011. № 3. С. 877–881. URL: http://lib.univd.edu.ua/?action=publications&pub_id=311453&mid=23&year=2011 (дата звернення: 22.11.2020).

4. Шурин О.А. Предмет доказування у справах щодо поновлення на роботі у зв'язку із звільненням працівника роботодавцем при змінах в організації виробництва і праці (п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2014. Вип. 28(1). С. 172-175. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvuzhpr_2014_28%281%29_44 (дата звернення: 22.11.2020).
5. Про практику розгляду судами трудових спорів. Верховний Суд України: Постанова від 06.11.1992 № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92#Text> (дата звернення: 22.11.2020).

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ COVID-19

Ковальова Я. Д.

*студентка III курсу факультету № 3
Донецького юридичного інституту
Міністерства внутрішніх справ України
м. Маріуполь, Донецька область, Україна*

Пандемія COVID-19 спричинила безпрецедентні заходи з боку багатьох держав. Значно обмежені як міжнародні, так і внутрішні переміщення громадян. Накладені обмеження на здійснення підприємницької діяльності в ряді сфер. Багато компаній та фізичних осіб-підприємців натрапляють на труднощі під час виконання своїх зобов'язань, які стосуються договорів оренди, постачання, підрядних договорів, кредитного чи лізингового зобов'язань.

З точки зору права пандемія та державні заходи можуть бути розглянуті у наступних моментах: якщо кредитор втратив інтерес у виконанні зобов'язання внаслідок прострочення боржника через події непереборної сили, «форс-мажору», то він, за загальним правилом, може зажадати припинення договору; постійна неможливість виконання зобов'язання боржником через обставини непереборної сили може стати підставою для припинення зобов'язання; істотна зміна обставин може стати підставою для зміни або розірвання договору.

При цьому важливе значення мають положення договору, оскільки в ньому сторони можуть як узгодити додаткові підстави для звільнення